

Styrande dokument inom Socialförvaltningen		Övergripande processområde Riktlinje	Verksamhetens process Kompetensförsörjning	
Dokumentägare, verksamhet /enhet Stab- och administration		Upprättad av Tanja Mattsson, Socialchef	Godkänd av Socialnämnden 2023-12-xx, dnr. SN 2023/44	
Upprättad 2023-12-13	Publicerad på intranät	Giltighetstid Tillsvidare	Revisionshistoria	Version nr 1.0

Strategisk plan för äldreomsorgens utveckling i Melleruds kommun 2024 – 2030

Innehåll

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning	3
2.1 Upplägg/disposition	4
3. Bakgrund	4
3.1 Värdegrund	4
3.2 Bistånd enligt socialtjänstlagen	5
3.3 Kvalitets- och ledningssystem.....	5
3.4 Kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse.....	6
3.5 Kompetenskrav på personalen inom äldreomsorgen	6
4. Nulägesbeskrivning av äldreomsorgen i Melleruds kommun	8
4.1 Värdegrund	8
4.2 Genomförandeplan/social dokumentation	8
4.3 Synpunkter	8
4.4 Bistånd.....	9
4.5 Särskilt boende	9
4.6 Hälsa- och sjukvård.....	10
4.7 Ordinärt boende.....	12
4.8 Digitala lösningar inom äldreomsorgen idag.....	13
4.9 Kvalitetsregister, metoder och samverkan	13
4.10 Hälsöfrämjande och förebyggande verksamhet	15
5. Framtid – utveckling för äldreomsorgen i Mellerud 2024 – 2030	17
5.1 Befolkningsprognos för Mellerud 2024 – 2030.....	17
5.2 Hälsa hos morgondagens äldre.....	18
5.3 Kompetensförsörjning.....	19
5.4 Digitalisering och välfärdsteknik.....	21
5.5 Lokalförsörjning	22
5.6 Framtid-viktiga frågor per verksamhetsområde	23
5.6.1 Biståndsenheten, vård och omsorg.	23
5.6.2 Ordinärt boende.....	24
5.6.3 Hälsa- och sjukvård.....	25
5.6.4 Förebyggande och hälsofrämjande arbete	26
5.6.5 Omställning till god och nära vård	27
5.6.6 Särskilt boende för äldre.....	28
5.7 Ekonomisk påverkan.....	30
6. Slutsatser och ställningstaganden.....	30

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

1. Sammanfattning

Den demografiska utvecklingen de kommande tio åren kommer utmana Melleruds kommun. Syftet med denna plan är att ge en inriktning och planering för hur denna utmaning ska omhändertas.

Denna plan, *strategisk plan för kommunens äldreomsorg*, samlar de viktigaste delarna i för området relevanta styrdokument och ger en helhetsbild av planeringen för att klara äldreomsorgen i Melleruds kommun under perioden år 2024 – 2030 samt en beskrivning av nuläget inom äldreomsorgens verksamheter. För att möta förändringar i förväntad volymutveckling bygger planen också på årlig uppdatering avseende tex lokalförsörjning och arbetet i den årliga budgetprocessen.

Planen avslutas med sammanfattande ställningstaganden där vikten av ett aktivt arbete med kompetensförsörjning, digitalisering, förebyggande arbete och omställningen till en god och nära vård betonas.

2. Inledning

Äldreomsorgsplanen för Melleruds kommun har till syfte att ange inriktning och styrning på en övergripande nivå för äldreomsorgen i kommunen. Planen ger en riktning för hur framtidens behov av vård och omsorg kan mötas. Behoven av vård och omsorg förväntas öka då andelen av befolkningen som är äldre ökar.

Äldreomsorgsplanen tar sikte på de närmaste fem åren men blickar också framåt i ett än längre perspektiv. Det är betydelsefullt att det skapas så bra förutsättningar som möjligt för att äldre människor ska kunna leva och bo självständigt under trygga förhållanden och med respekt för självbestämmande och integritet. Äldreomsorgsplanen ska under perioden 2024–2030 vara vägledande i de politiska och verksamhetsmässiga besluten som fattas gällande äldreomsorgen men också finnas med i det dagliga arbetet. Besluten ska följa planens intentioner och konkretiseras i såväl verksamhetsplan som i budget.

Fyra andra viktiga styrdokument anger inriktningen för arbetet inom äldreomsorgen:

- Socialnämndens handlingsplan för lokalförsörjning (antagen av nämnd april 2023)
- Riktlinjer för strategisk kompetensförsörjning (antagen av nämnd november 2022)
- Socialnämndens program handlingsplan för digitalisering (antagen av nämnd juni 2023)
- Riktlinjer för en hållbar bemanning med heltid som norm (antagen av nämnd juni 2023)

Planen bygger på hänvisning till dessa dokument där så är relevant.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Äldreomsorgsplanen har också som syfte att ge invånarna i kommunen, intressegrupper och andra extra aktörer en bild av vilka mål, visioner och strategier Melleruds kommun har för äldreomsorgen.

2.1 Upplägg/disposition

Planen är indelad i följande delar:

Bakgrund: beskrivning av hur nuvarande gällande lagstiftning och nationell styrning påverkar utformningen av äldreomsorg i Melleruds kommun.

Nuläge: en beskrivning av hur äldreomsorgen i Mellerud idag är utformad och hur vi arbetar idag

Framtid: detta avsnitt innehåller en prognos över förväntad befolkningsutveckling, viktiga lösningar för att möta denna (kompetensförsörjning, lokalförsörjning och digitalisering). Avsnittet ger också en djupare bild av framtidsutveckling per verksamhetsområde

Planen avslutas med sammanfattande ställningstaganden

3. Bakgrund

Äldreomsorgen är en verksamhet som är i ständig rörelse. Insatser med god kvalitet ska kunna genomföras samtidigt som brukarnas behov och volymerna i verksamheten är i ständig förändring. Detta ställer krav på en flexibel organisation med tydlig kommunikation och täta uppföljningar av insatser och dokumentation.

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården kännetecknas av en strävan att den äldre ska kunna bor kvar i sitt hem så länge som möjligt och samtidigt få en god vård. Arbetet med omställningen till en god och nära vård pågår där den äldre förväntas gå från en passiv mottagare till en aktiv medskapare. Vidare behöver vården utvecklas till att bli mer proaktiv och hälsobefrämjande i stället för reaktiv och att agera när något redan hänt. Framtidens nära vård kommer kräva en ökad samverkan mellan region och kommun med primärvården som nav där vården blir sammanhållen utifrån den äldres komplexa behov.

Verksamheten inom äldreomsorgen styrs till mycket stor del av lagstiftning. De lagarna som styr verksamheten är i huvudsak socialtjänstlagen (SoL), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

3.1 Värdegrund

Med värdegrund menas de etiska värden och normer som ska vara grunden för arbetet inom äldreomsorgen och att verksamheten ska inriktas på den äldre personens behov av värdighet när hon eller han får omsorgsinsatser. Värdegrunden ska överensstämma med gällande lagar och regler inom området.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen ska ligga till grund för de mål som ska styra verksamheten och vara utgångspunkt för utveckling av förhållningsätt, arbetsmetoder och innehåll i omsorg och vård.

Bestämmelserna innebär att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Alla individer har ett lika stort värde och samma rättigheter. Individen ska sättas i centrum samt bemötas och ges service på ett bra, individuellt och likvärdigt sätt.

3.2 Bistånd enligt socialtjänstlagen

Det framgår av Socialtjänstlagen 4 kap. 1 § att "den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv."

Handläggare på biståndsenheten utreder och beslutar om insatser på individnivå enligt Socialtjänstlagen (SoL). Uppdraget är att säkerställa att vård och sociala tjänster av god kvalitet tillhandahålls till äldre personer och till personer med funktionsnedsättning. Detta ska ske utifrån medborgarnas behov, utifrån lagstiftning samt socialnämndens mål och prioriteringar.

Behovet av insatser bedöms alltid utifrån den individuella situationen. De grundläggande principerna som gäller finns angivna i socialtjänstlagen. Dessa principer handlar om helhetssyn, frivillighet, det förebyggande perspektivet och att den enskildes egna resurser ska tas tillvara. Individens delaktighet och egna ansvar ska beaktas vid beslutandet och genomförandet av insatser.

Insatserna ska hjälpa den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå och utformas så att de stärker den enskildes resurser att leva självständigt.

All myndighetsutövning ska vara rättssäker. Individernas behov ska tillgodoses på bästa sätt utifrån gällande lagstiftning. Alla beslut skall följas upp regelbundet i syfte att klargöra att den enskilde individen har rätt insatser utifrån behoven.

När den enskilde ansökt om bistånd ska handläggaren göra en bedömning av den enskildes behov. Bedömningen innefattar att utreda vilka behov som finns och om dessa behov kan tillgodoses genom den enskilde själv eller på annat sätt. Det är först efter en sammanvägd individuell bedömning av behovet, de egna resurserna och omständigheterna i övrigt som handläggaren kan konstatera om den enskilde har rätt till bistånd eller inte. Av beslutet ska det framgå vilka behov insatserna ska tillgodose och den omfattning av stöd som personen har beviljats.

3.3 Kvalitets- och ledningssystem

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete är gemensamma för hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst samt verksamheter enligt LSS och fokuserar på hur ett systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas. Ledningssystemet ska användas för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet samt planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Verksamheten ska med hjälp av processer, rutiner och ett

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

systematiskt förbättringsarbete uppnå kvalitet. Det systematiska förbättringsarbetet ska bestå av riskanalys, egenkontroll och hantering av avvikelser.

Mellerud genomför egenkontroller inom verksamhetsområdena med regelbundenhet för att systematiskt följa kvalitetsarbetet.

3.4 Kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse

Att hantera risker, tillbud och negativa händelser är en grundpelare i kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet. Genom inrapporteringsystemet för avvikelser har alla medarbetare inom verksamheterna möjlighet att bidra till ett kontinuerligt förbättringsarbete. Vårdskador och missförhållanden kan förebyggas genom att arbeta strukturerat med avvikelshantering. Rutin finns för att hantera både interna som externa avvikelser. Interna avvikelser hanteras framför allt på enhetsnivå. Externa avvikelser kan vid behov lyftas upp i olika samverkans forum med annan huvudman. Båda avvikelseformerna har ett syfte att bidra till ett lärande och utveckling av kvalitén och patientsäkerheten.

Årligen ansvarar chefer inom respektive verksamhet för att skriva en kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse. Berättelsen ska innehålla en beskrivning av hur det systematiska arbetet med kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring fortskrider, en redogörelse för hur risker hanteras, hur kvalitén genom egenkontroll följs upp och utvärderas, hur rapporter, klagomål och synpunkter hanteras samt en beskrivning där det framgår vilka förbättringar som ovanstående aktiviteter gett upphov till.

Patientsäkerhetsarbetet bör ske med utgångspunkt i risker identifierade av den omvårdnadspersonal som finns närmast patienten.

Berättelsen ska innehålla en beskrivning av vilka resultat vårdgivaren har uppnått i sitt patientsäkerhetsarbete, vilka områden som ska prioriteras för kommande år. Övergripande mål och strategier ska tydliggöras.

3.5 Kompetenskrav på personalen inom äldreomsorgen

Socialstyrelsen har tagit fram ett allmänt råd om vilka grundläggande kunskaper som personal som arbetar med äldre inom socialtjänsten ska ha. Det allmänna rådet omfattar personal inom såväl hemtjänst som inom särskilda boenden och i dagverksamhet för äldre. Socialstyrelsen lyfter i det allmänna rådet fram tolv olika områden, där kompetenskrav specificeras.

Socialstyrelsen sätter inom varje område upp olika kriterier som ska uppnås för att kompetenskraven ska anses uppfylla.

Exempel på krav som ställs när det gäller området värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga är att personalen ska ha kunskap om den värdegrund som gäller för socialtjänstens omsorg om äldre samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet. Det krävs kunskap om människors olika förutsättningar och behov samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet och förmåga att granska, analysera och bedöma sitt arbete och på så sätt kunna medverka till insatser av god kvalitet.

Socialstyrelsen lyfter också fram behovet av kunskap om hur kommunikationen behöver anpassas efter olika situationer samt förmåga att förstå, tala, läsa och skriva

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

svenska. En person som arbetar inom äldreomsorgen ska ha kunskap om gällande lagstiftning på området samt förmåga att dokumentera sitt arbete i enlighet med lagar och andra författningar. Personal inom äldreomsorgen ska ha kunskap om hur åldrandet påverkar äldre personer fysiskt, psykiskt och socialt samt ha förmåga att uppmärksamma och ta till vara det friska hos äldre personer. Kunskap om ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetssätt samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet krävs också. Det framgår också av det allmänna rådet att personalen behöver veta hur ett säkerhetsfrämjande arbetssätt kan förebygga olyckor, skador och brott samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.

Det framgår vidare att personalen ska förstå betydelsen av fysisk, psykisk och social stimulans för äldre personers hälsa och välbefinnande samt ha förmåga att stödja äldre personer så att de får en meningsfull tillvaro både individuellt och i gemenskap med andra. Personalen ska veta vilken betydelse måltiden, mat och näring har för äldre personers hälsa och välbefinnande samt kunskap om hur förutsättningar skapas för goda matvanor och en god måltidsmiljö. En person som arbetar inom äldreomsorgen ska ha kunskap om omsorg och vård av äldre personer i livets slutskede och omhändertagande vid dödsfall.

Personalen ska arbeta för att förhindra smitta och smittspridning samt ha kunskap om läkemedel och om läkemedelsanvändning hos äldre personer.

I Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterskor som bygger på ett antal kompetensområden nämns även teknik i det dagliga livet som innebär att ha kunskap om hur användandet av digitala tekniker kan påverka kvalitet och effektivitet i vård och omsorg. Att kunna använda digitala tekniker i den dagliga vården och omsorgen samt att kunna stödja patienter och brukare i att använda olika former av teknik, till exempel medicintekniska produkter eller hemelektronik.

Från och med 1 juli 2023 infördes skyddad yrkestitel för undersköterskor. Kompetensen hos undersköterskor är viktigt för kvalitet och säkerhet i vård och omsorg. Riksdagen har därför beslutat att yrket ska ha skyddad yrkestitel. Med en skyddad yrkestitel blir det tydligt vilken kompetens en person med titeln undersköterska har. Det bidrar till trygghet för patienter, brukare och anhöriga och det gör att det blir lättare för arbetsgivare att leda och planera verksamheten på arbetsplatsen.

God och nära vård

God och nära vård kan beskrivas som ett övergripande mål för den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från brukares behov och förutsättningar. Omställningen är nationell och vi befinner oss mitt i den.

Färdplanen- läns-gemensam strategi för god och nära vård är en övergripande strategi inom Västra Götaland. [Färdplan - läns-gemensam strategi för god och nära vård \(vgregion.se\)](https://www.vgregion.se)

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

4. Nulägesbeskrivning av äldreomsorgen i Melleruds kommun

Detta avsnitt fokuserar på hur vi arbetar inom äldreomsorgen i Mellerud idag.

4.1 Värdegrund

Kommunen arbetar aktivt med värdegrund inom varje enhet genom att göra varje brukare delaktig så långt det är möjligt. Genomförandet av beviljade insatser och omsorg planeras tillsammans med brukaren. Detta förs sedan in i en genomförandeplan så att all personal som finns tillgänglig runt brukaren vet hur insatserna ska genomföras. Insatserna ska vara av god kvalitet. Egenkontroller genomförs regelbundet och förs in i kommunens kvalitetsledningssystem.

Varje brukare ska kunna uppleva trygghet i kommunens verksamheter. Personalen bemöter brukaren med lyhördhet, respekt och empati och hänsyn tas till existentiella frågor som religion och kultur. Verksamheten arbetar aktivt för en kontinuitet i personal – brukarrelationen genom bland annat fast omsorgskontakt eller kontaktpersonal.

I riktlinjer för strategisk kompetensförsörjning finns angivet att det ska finnas samlade kompetensutvecklingsplaner för olika enheter och yrkesgrupper och i dessa är arbetet med värdegrund en central del som hela tiden måste hållas levande genom dialog på arbetsplatsträff (APT) och i vardagen.

4.2 Genomförandeplan/social dokumentation

Alla som har en biståndsbedömd insats ska erbjudas en genomförandeplan och att lämna en levnadsberättelse. Brukaren får genom genomförandeplanen möjlighet att kunna påverka på vilket sätt som insatsen ska utföras. Kvalitetsarbete sker fortlöpande så att all social dokumentation håller en hög kvalitet.

Genomförandeplan upprättas i samråd med brukaren inom två veckor efter att brukaren har flyttat in på särskilt boende, korttidsboende eller fått stöd i hemmet. Genomförandeplanen uppdateras kontinuerligt för att hållas levande. Vårdpersonalen som tillsvidareanställs har omvårdnadsutbildning. All personal bemöter den enskilde med respekt och värdighet samt tar hänsyn till den personliga integriteten. Personalen är lyhörda för vanor, intressen och önskemål i det dagliga livet. På särskilt boende får brukaren möblera så att det blir en hemlik miljö.

4.3 Synpunkter

Man kan på ett enkelt sätt lämna synpunkter till kommunen. Synpunkter kan lämnas via kommunens hemsida, via telefon, brev eller muntligen.

Synpunktshandlingen är en viktig del av kommunens utvecklings- och förbättringsarbete. Den som har lämnat en synpunkt ska få svar inom två veckor räknat från när synpunkten lämnades.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

4.4 Bistånd

Idag finns en gemensam biståndsenhet, vård- och omsorg för Mellerud och Bengtsfors som är samlokaliserad i Bäckefors. Att två mindre kommuner arbetar tillsammans kring myndighetsutövning ger möjlighet till specialisering vilket är viktigt för att kunna hålla rätt nivå och upprätthålla rättssäkerhet. Det finns tydliga riktlinjer för biståndsbedömning som ger vägledning till biståndshandläggarna för vad som är skälig levnadsnivå i Melleruds kommun. Samverkan och samarbetet mellan utförare och myndighetsutövning är särskilt viktigt och det finns en god samverkan mellan utförare och biståndsenhet. Biståndsenheten har rutiner som arbetats fram i samverkan för att säkerställa olika processflöden och för att tydliggöra vad som är myndighetsutövning kontra verkställighet. Under 2023 läggs fokus på att genomföra fler SIP, Samordnade individuella planer. Det har inrättats en arbetsgrupp med representanter från regionens- och kommunens primärvård och biståndsenheten för att skapa goda förutsättningar för att göra fler SIP. Om det endast är kommunens olika enheter som ska samverka så kan det genomföras en GIP, gemensam individuell plan. Arbetet med att säkra rätt flöden vid hemgång från sjukhus och att arbeta för att korta flödena via korttiden i kommunen pågår.

4.5 Särskilt boende

Kommunen ska enligt socialtjänstlagen "verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra". Kommunen ska arbeta för att äldre individer har bra bostäder. Individer som har behov av stöd och hjälp i hemmet ska erbjudas detta.

Den äldre delen av befolkningen har generellt sett ett större behov av tillgänglighetsanpassade bostäder än andra grupper av befolkningen. Med stigande ålder ökar ofta svårigheterna med att använda trappor. Ett ökat behov av hjälpmedel för att klara sin vardag kan medföra förändrade anspråk på bostadens utformning, vilket kan innebära att det inte är möjligt att bo kvar i sitt hus eller lägenhet trots anpassningar.

I en del kommuner finns det bostäder som är avsedda för personer över en viss ålder, till exempel 55 år och äldre. Dessa bostäder brukar kallas för seniorbostäder och är bostäder som vanligtvis har god tillgänglighetsanpassning och gemensamma utrymmen för samvaro. Det ställs inga krav på nedsatt funktionsförmåga för att bo i ett seniorboende utan det är endast åldern som kvalificerar till boendet.

Ett annat boendialternativ för äldre är trygghetsboende. Trygghetsbostäder karaktäriseras av att det finns gemensamma utrymmen för måltider och samvaro samt att det finns personal värd/värdinna som anordnar aktiviteter.

Individer som har omfattande vård- och omsorgsbehov har möjlighet att flytta till ett särskilt boende. Ett särskilt boende för äldre karaktäriseras av att de som bor där har ett stort vård- och omsorgsbehov. De boende hyr en egen lägenhet, det finns gemensamma utrymmen för måltider och samvaro samt personal dygnet runt som stödjer och vårdar de boende.

Det finns för närvarande tre särskilda boenden i Mellerud. Boendena har sammanlagt 113 lägenheter.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Skålleruds särskilda boende ligger i Åsensbruk. Boendet har 32 lägenheter som är uppdelade på 4 avdelningar. Boendet har somatisk inriktning och ligger delvis i markplan, delvis i suterräng. Boendet är äldre och har byggts till under åren. Den teknik som finns är ett trygghetslarm av äldre modell. Boendet står inför en upprustning digitalt, samt vissa delar av inomhusmiljön och utomhusmiljön under 2023/2024. Det finns 5.5mkr avsatt. Under 2023 och 2024 är en avdelning med 7 lägenheter tomställd.

Ängenäs särskilda boende ligger i centrala Mellerud. Boendet har 54 lägenheter som är uppdelade på 3 avdelningar. Varje avdelning är i sin tur uppdelad i två sidor. Boendet har demensinriktning och ligger i markplan. Runt om på boendet finns uttänkta mötesplatser där den boende kan slå sig ner med en anhörig. Mötesplatserna ska stimulera till samtalsämnen. Boendet är nybyggt och invigdes hösten 2020 mitt under covidpandemin. Den tekniska standarden är hög, fastigheten har system för att automatiskt sänka inomhustemperaturen på sommaren samt fin utomhusmiljö. Det finns även ett SPA bad och en stor samlingshall.

Fagerlids särskilda boende ligger i centrala Mellerud. Boendet har 27 lägenheter som är uppdelade på 3 avdelningar. Boendet har somatisk inriktning och ligger i markplan. Boendet är delvis renoverat, det är nya pentryn i varje lägenhet. Det finns tillgång till träningsrum och nyrenoverad samlingshall som ligger i Fagerlidshuset. På Fagerlid finns tillgång till 8 lägenheter som inte är i anspråkstagna ännu. Det finns avsatt investeringsbudget för detta år 2024.

Parboendegaranti

Enligt Socialtjänstlagen har äldre par möjlighet att fortsätta att bo tillsammans även om det endast är den ena individen som har behov av särskilt boende eller trygghetsboende. Parboende kan verkställas genom boende i samma lägenhet eller i olika lägenheter på samma avdelning. Men även olika lägenheter på olika avdelningar i samma byggnad.

4.6 Hälsa- och sjukvård

Den kommunala primärvården är delaktig i alla vårdområden och har ansvar för all hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå i kommunen. Ansvarig läkare tillhör Västra Götalandsregionen. Alla sjuksköterskor har placering i närhet till omvårdnadspersonal och patienter. Detta förbättrar samarbete och kommunikation och är till stor nytta för patienter och anhöriga.

Nyutbildade sjuksköterskor och rehabpersonal erbjuds ett särskilt introduktionsprogram för att ge möjlighet till god kompetens inom äldrevård.

Samarbete för att kunna tillgodose olika individers behov blir allt viktigare. För att kunna möta detta krävs samarbete mellan olika yrkesgrupper och samverkan med andra aktörer, så som primärvård och övrig hälso- och sjukvård.

Genom att läkemedelsgenomgångar genomförs fortlöpande skapas bra förutsättningar för att varje individ har rätt läkemedel. Personalen har goda kunskaper om vilka effekter olika läkemedel har hos äldre samt hur god omvårdnad kan ersätta eller komplettera läkemedel. Införandet av digitalt system för signering har förbättrat säkerheten kring läkemedelsadministration avsevärt

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Genom att registrera Socialstyrelsens klassificeringskoder (KVÅ) i patientens journal har man uppföljning av vilka åtgärder som görs i varje enskilt fall. Detta ger en bra bild av vårdens kvalitet.

Undernäring, fall och trycksår är exempel på områden som utgör risker för äldre. Det förebyggande arbetet och det systematiska kvalitetsarbetet med riskbedömningar pågår ständigt i syfte att minimera risken för skador och tillbud.

Individen ska känna sig delaktig i de insatser som utförs och anhörigas erfarenheter ska tas tillvara för att nå ett så bra resultat som möjligt. Om behov finns upprättas en vårdplan som dokumenteras i journalen med uppgifter om omvårdnadsdiagnos samt åtgärder, mål och när det ska följas upp/utvärderas.

Kommunal primärvårdsläkare

Varje vårdtagare ska ha en namngiven läkare som kan göra hembesök vid försämring eller om något tillstöter i hemmet. Läkaren utgår från vårdcentralen men har ett samarbete med den kommunala primärvården. Syftet med att läkaren är mobil är att vårdtagaren ska slippa ta sig till sjukhus eller vårdcentral för en läkarbedömning.

Samverkande sjukvård

Melleruds kommun deltar i samverkande sjukvård. Samverkande sjukvård är ett samlingsnamn för olika samverkansformer med syfte att underlätta och ge en snabbare vård till den enskilde behövande. Detta sker genom assistansuppdrag mellan exempelvis ambulans och den kommunala primärvårdssjuksköterskan. Organisationen är väl inarbetad. (samverkandesjukvard.se)

Mobila Närsjukvårdsteamet

Det mobila närsjukvårdsteamet består av läkare med bakgrund från MÄVA och sjuksköterskor med bakgrund inom sjukhusvård och kommunal hälso- och sjukvård. Personer 75 år eller äldre som bor i egna hemmet eller vistas på korttidsenhet, är inskriven i den kommunala hälso- och sjukvården och har flera diagnoser kan komma att omfattas av det mobila närsjukvårdsteamet. Vid försämring i tillståndet kan inskrivning i det mobila närsjukvårdsteamet vara aktuellt. Den enskilde blir inskriven för en period. Det mobila närsjukvårdsteamet gör ett hembesök och håller i ordinationerna under perioden för inskrivning. Den kommunala primärvården utför ordinationerna och bistår med regelbundna besök, uppföljning och håller kontakt med teamet.

Palliativa teamet

Det palliativa teamet har funnits i många år. Det vänder sig till personer som befinner sig i en relativt långt gången obotlig sjukdom som ex slutstadiet av en cancersjukdom. Teamet utgår från sjukhuset och gör enstaka hembesök, sköter ordinationerna. Den kommunala primärvården genomför regelbundna hembesök, utför ordinationerna och har kontakt med teamet för uppföljning. Det finns palliativa ombud i kommunala

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

primärvården som ingår i ett nätverk där de får till sig nyheter som förmedlas ut i arbetsgruppen.

4.7 Ordinärt boende

Hemtjänst

Människors trygghet i vardagen är en av kommunens viktigaste uppgifter. Ett sätt att tillgodose människors trygghet är genom hemtjänst. Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för olika omvårdnads- och serviceinsatser i ordinärt boende beviljade genom biståndsbedömning. Omvårdnadsinsatser kan bland annat vara att man får hjälp äta, klä sig, förflytta sig och sköta personlig hygien, social samvaro och tillsynsbesök. Exempel på serviceinsatser kan till exempel vara inköp, städ och tvätt. Även personer med stora omvårdnads- och servicebehov kan få hjälp i hemmet. Hemtjänstpersonal finns tillgänglig dygnet runt. Kommunens hemtjänstpersonal ansvarar för och utför omvårdnads- och serviceinsatserna förutom tvätt som arbetsmarknadsenheten (AME) utför.

Demensteam inom hemtjänst

När demenssjukdomen drabbar kan det finnas utmaningar både för den som ska ge och den som ska ta emot hemtjänst. Kontinuitet blir extra viktigt, det skapar ett lugn om det är samma personer som kommer. Genom att erbjuda ett demensteam inom hemtjänsten skapar det en trygghet och ökar livskvalitet för alla med demenssjukdom och deras anhöriga. På så sätt kan personen bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Demensteam inom hemtjänst finns i Mellerud från 1 november 2023.

Psykiatriteam inom hemtjänst

Att skapa en trygg och individanpassad omsorgssituation kräver tillit och förtroende mellan omsorgstagaren och omsorgskontakten. Det blir en utmaning när man arbetar med personer som har kognitiva funktionsnedsättningar och det ställs andra krav på den som ska ge hemtjänst. Därför är det viktigt att det finns medarbetare som har kunskap om psykiska funktionsnedsättningar och vet hur man bemöter dessa individer där målet är att skapa en trygg tillvaro för personen och en trygg arbetsmiljö. Psykiatriteam inom hemtjänst finns i Mellerud från 1 november 2023.

Fast Omsorgskontakt

Fast omsorgskontakt inom hemtjänst är sedan 1 juli 2022 en lag och syftar till att skapa en mer individanpassad och kontinuerlig vård och omsorg hos vårdtagarna. Melleruds kommun har påbörjat att implementera fast omsorgskontakt och det ska under 2024 vara breddinfört inom hela hemtjänsten.

Tillfälligt hemgångsbeslut efter slutenvård

Det finns möjlighet för biståndshandläggarna att göra ett tillfälligt hemgångsbeslut de första fyra veckorna efter hemkomst från sjukhus. Detta beslut är ett rambeslut där

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

utförarna har möjlighet att anpassa beslutet helt utifrån individens behov med mer insatser och lite mer ofta under den första tiden. Efter de fyra veckorna görs en uppföljning och en ny utredning med ett vanligt beslut.

Korttidsboende

Fagerlids korttidsenhet finns i anslutning till Fagerlids särskilda boende och har 18 platser. Enheten är uppdelad på två avdelningar, korttid demens och korttid rehab. Vistelse på korttidsenheten kan vara aktuellt i direkt anslutning till sjukhusvistelse som ett steg på väg tillbaka till det ordinära boendet men också i avvaktan på en plats på ett särskilt boende. På korttidsenheten erbjuds även tillfällig avlastning, växelvistelse och palliativ vård – vård i livets slutskede. Under 2023-2024 är 4 platser tomställda. Vid brist på korttidsplatser kan beslut om korttidsvistelse verkställas på särskilt boende om möjlighet finns.

4.8 Digitala lösningar inom äldreomsorgen idag

Melleruds kommun har idag digital signering av hälso- och sjukvårdsåtgärder. Det bidrar till att processer blir säkrare och mer tids- och resurseffektiva. I kommunen används också mobilt arbetssätt som innebär att personalen har sin planering nära till hands under hela arbetspasset och med mobiltelefonerna så kan personalen öppna både ytterdörrar och medicinskåp hos brukare. Detta brukar kallas för nyckelfri hemtjänst och handlar om att i stället för att bära runt på fysiska nycklar använda en mobiltelefon för att öppna låset. Personalen har även möjlighet att ta del av dokumentation som innebär en ökad patientsäkerhet eftersom personal direkt kan komma åt viktig information. Personal kan även läsa ordinationer och signera mediciner.

På två av kommunens boende finns digitala medicinskåp. Ett av boendena har idag digital tillsyn som är kopplat till ett sensorlarm. I kommunen finns idag inte någon utbyggd möjlighet att söka stöd via e-tjänster. Sommaren 2023 antogs ett program för digitalisering som specifikt riktar in åtgärder för att öka tillgängligheten, delaktigheten och självständigheten för brukare och se till att socialförvaltningen använder digitaliseringens och välfärdsteknikens möjligheter när vi utvecklar våra verksamheter.

4.9 Kvalitetsregister, metoder och samverkan

Samordnad individuell plan (SIP) och gemensam individuell plan (GIP)

Samordnad individuell plan (SIP) är lagstadgad sedan 2010. När den enskilde har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård har denne rätt att få en SIP av kommunen och regionens sjukvård. SIP är en mötesform som följer en viss struktur där en plan görs för den enskilde. Planen ska upprättas om den enskilde samtycker till att den upprättas och om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda. Den som uppmärksammar behovet ska kalla till SIP. En SIP ska alltid utgå från individens behov och delaktighet från den enskilde. Det är den enskilde vårdtagaren som äger mötet och bestämmer vilka som ska kallas.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilken huvudman som är ansvarig, åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen och regionen samt vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig detta.

Gemensam individuell plan (GIP) är också en samverkansplan på samma sätt som en SIP. Den används när det endast är olika kommunala verksamheter som är berörda och ska samverka.

I dag görs digitala vårdplaneringar och SIP inför utskrivning från sjukhuset/slutenvården. Biståndsenheten och den kommunala primärvården kommer framöver att arbeta för att erbjuda digitala SIP-möten även i den enskildes bostad

Psykisk ohälsa

Det finns en utbildning, första hjälpen för psykisk hälsa som riktar sig till all personal som arbetar med människor för att på ett tidigt stadie kunna identifiera och vidta lämpliga åtgärder för att lindra lidandet för den enskilde. Mellerud har två utbildade instruktörer som ska hålla i utbildning för personal. De kommer i första hand rikta in sig på socialförvaltningens personal. Första hjälpen till psykisk hälsa | MHFA.nu

Socialt ansvarig samordnare (SAS)

Äldreomsorgen ska präglas av en god kvalitet och bygga på de äldres behov och önskemål, att varje individ är unik och behöver ett skräddarsytt stöd. De äldre ska ha ett reellt inflytande över de insatser som ges. Det systematiska kvalitetsarbetet ska genomsyra hela verksamheten. Fel och brister, avvikelser och missförhållanden ska leda till ytterligare kvalitetsförbättringar och utvecklingsarbete. Utifrån de årliga nationella kvalitetsgranskningarna och den lokala brukarundersökningen genomförs fortlöpande förbättringar. Alla verksamheter arbetar utifrån den rutin som kommunen har för att hantera synpunkter och klagomål.

Melleruds kommun har tillsammans med Bengtsfors kommun en SAS-tjänst. SAS står för socialt ansvarig samordnare. SAS, har utifrån Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete till uppgift att säkerställa att kraven på att god kvalitet enligt gällande lagstiftningar tillgodoses inom sociala områdets ansvarsområden, det vill säga äldreomsorg samt omsorg om personer med funktionsnedsättning och individ och familjeomsorg. Praktiskt innebär det att SAS bland annat ska:

- stödja chefer i systematiskt lednings- och kvalitetsarbete
- ansvara för att kvalitén och säkerheten upprätthålls, bevaka och omvärldsbevaka
- stödja verksamheter i arbetet med att ta fram rutiner och instruktioner
- utreda inkomna Lex Sarah rapporter samt säkerställa en god avvikelshantering inom det sociala området
- genomföra verksamhetstillsyn
- ansvara för och utveckla den sociala dokumentationen

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

- sakkunnig i rådande lagstiftning
- att samarbeta tätt ihop med MAS (Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska) och delta i kvalitetsgruppens arbete

Beteendemässiga och psykiska symtom vid demens (BPSD)

Beteendemässiga och psykiska symtom vid demens (BPSD) drabbar vid något tillfälle 90 % av de personer som lever med en demenssjukdom.

Symptomen kan ta sig uttryck i form av oro, aggressivitet, apati, depression, hallucinationer eller sömnstörningar och orsakar ett stort lidande, framför allt för personen med demenssjukdomen, men även för närstående och vårdpersonal.

För att lyckas i arbetet med att möta och hantera dessa svåra symtom krävs struktur, vilket man kan få genom att använda det nationella kvalitetsregistret BPSD-registret. Registret fungerar som ett verktyg för vårdpersonalen och ger en vägledning när det gäller att ta reda på tänkbara orsaker, formulera individanpassade bemötandeplaner och vårdåtgärder samt utvärdera. BPSD-registret leder till att vårdpersonalen får ett gemensamt språk och att vården blir mer personcentrerad.

Förebyggande arbete via Senior Alert

Kommunen arbetar i kvalitetsregistret Senior Alert för de äldre som är inskrivna i den kommunala hälso- och sjukvården. Det är ett verktyg för vårdprevention; prevention för äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt, utveckla ohälsa i munnen och/eller har problem med blåsdysfunktion. Den äldre ges möjlighet till riskbedömning med förebyggande åtgärder och uppföljning.

Palliativ registret

Svenska palliativregistret är ett nationellt kvalitetsregister.

Syftet är att förbättra vården i livets slut för patienten och deras närstående. Detta inkluderar alla dödsfall oavsett diagnos, kön, ålder eller dödsplats.

Personalen använder resultaten för att se vilken kvalitet som vården håller och vad som behöver förbättras. Via palliativregistret kan vårdpersonal hitta olika typer av kunskapsstöd och andra dokument som hjälper dem att kunna erbjuda en jämlik och god vård.

4.10 Hälsöfrämjande och förebyggande verksamhet

Melleruds kommun satsar på hälsöfrämjande och förebyggande verksamhet. Hälsöfrämjande och förebyggande åtgärder kan förbättra livskvaliteten och förlänga livslängden vilket gör en satsning på förebyggande verksamhet särskilt viktig utifrån att vi vet att andelen äldre i samhället kommer öka framåt. Forskning visar att det är inom områdena social gemenskap, meningsfullhet, fysisk aktivitet och goda matvanor som det ger ett gott resultat att arbeta förebyggande. Det är också betydelsefullt att arbeta med att förebygga olycksfall för att minska ett stort lidande hos enskilda och undvika stora kostnader för samhället. Förvaltningen samverkar i hälsöfrämjande och

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

förebyggande arbetet med såväl interna som externa samverkansparter, tex genom folkhälsoråd och IOP med Frivilligcentralen.

Fixar-tjänst

Som en del i ett förebyggande arbetet har Melleruds kommun idag så kallade "fixar-tjänst" där någon i kommunen (Fixar-Malte) utför enkla reparationer, byter glödlampa eller liknande hemma hos äldre vilket är en viktig insats för att förebygga fallskador. Många fallolyckor som medför långvarig rehab och ibland bestående men hos äldre uppstår när den äldre personen balanserar på en pall eller liknande för att byta en glödlampa eller hänga upp nya gardiner. Fixartjänst erbjuds därför i många kommuner till äldre personer för att förebygga sådana olyckor.

Aktiveringspedagog

För att utveckla det förebyggande arbetet i kommunen har tjänsten som aktiveringspedagog inrättats. Aktiveringspedagogens uppdrag är att hålla i gång träffpunkten och vara kontaktperson gentemot frivilliga organisationer och utvecklas samarbetet med dessa. Aktiveringspedagog utför även uppsökande *förebyggande hembesök*.

Träffpunkten Älvan

Många äldre upplever ensamhet. För att kunna bo kvar hemma och fortfarande ha möjlighet till att träffa andra i ett sammanhang som upplevs som meningsfullt är det viktigt att sociala aktiviteter kan erbjudas.

I Melleruds kommun finns träffpunkten Älvan där det erbjuds olika aktiviteter som sittgympa, bingo, föreläsningar och andra gruppaktiviteter av olika slag.

Förebyggande Hembesök

Aktiveringspedagogen erbjuder uppsökande hembesök till alla över 80 år där syftet är att ge stöd och konkreta tips till äldre personer innan en blir så pass sjuk eller skadad att man behöver uppsöka vård. Vid ett sådant hembesök kan även risker i hemmet identifieras och åtgärdas. Aktiveringspedagogen informerar också om vilka insatser och sammanhang som finns i kommunen, vilken hjälp som finns att få och hur man på egen hand kan ta hand om sin hälsa.

Anhörigstöd

Melleruds kommun strävar efter att vara en anhörigvänlig kommun och det finns en upparbetad struktur för att erbjuda anhörigstöd till personer vars närstående redan har pågående insatser. Detta görs via våra verksamheter bland annat via dagverksamheten där anhöriga kan komma och få stöd och råd. Det finns idag också dagverksamhet för dementa vilket båda avlastar anhöriga och ger den enskilde med demenssjukdom möjlighet till en meningsfull sysselsättning och aktiviteter. På så sätt kan förmågorna bibehållas längre. Vi har även idag särskilda platser för korttidsvård/växelvård med inriktning demens.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Stödet utformas i dialog med den anhörige och sätts in i ett så tidigt skede som möjligt. Målsättningen med anhörigstödet enligt kommunens antagna riktlinjer är att anhöriga ska känna sig sedda, lyssnade på och delaktiga. Anhörigstödet ska vara flexibelt, individuellt anpassat och av god kvalitet. All personal ska arbeta i en anhörigstödande kultur.

Förebygga stillasittande fritid

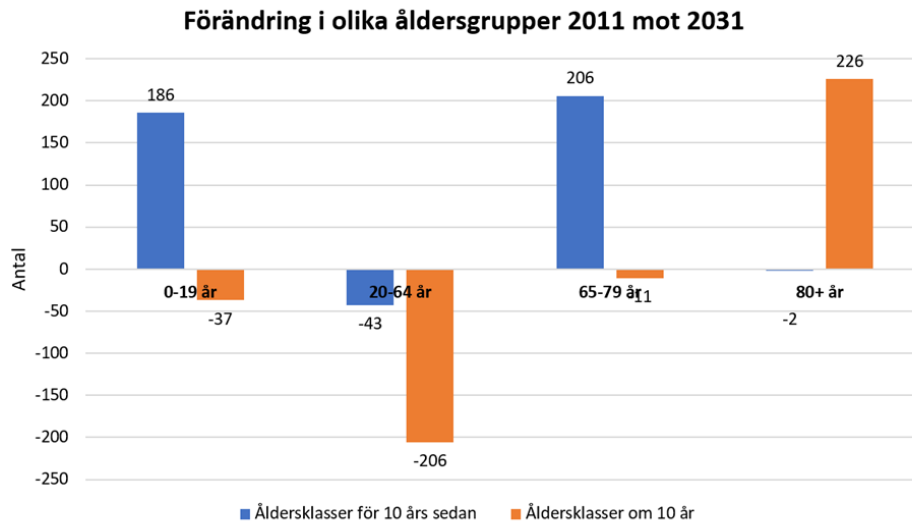
För att lyckas med den goda och nära vården behöver kommunen aktivt kunna erbjuda förebyggande insatser för ohälsa. Ett arbete som genomförts kommunövergripande är planen för tillgänglighet. Att alla ska ha möjlighet att delta utifrån sin förmåga.

5. Framtid – utveckling för äldreomsorgen i Mellerud 2024 – 2030

Den förväntade befolkningsutvecklingen framåt är en av de stora utmaningarna inom äldreomsorgen på nationell och lokal nivå. I hela landet förväntas andelen äldre öka vilket påverkar behovet av äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Framtidsavsnittet ger en beskrivning och prognos av befolkningsutvecklingen i Mellerud samt hur utvecklingen behöver mötas där lokalförsörjning, kompetensförsörjning, påverkan på ekonomin och möjligheterna digitalisering/välfärdsteknik är de fyra viktigaste övergripande delarna. Därefter följer en beskrivning hur den framtida utvecklingen förväntas påverka respektive verksamhetsområde.

5.1 Befolkningsprognos för Mellerud 2024 – 2030

Ökningen av andelen äldre är väsentligt större i Mellerud än för genomsnittskommunen i landet vilket innebär att utmaningen här blir än större. I tabellen nedan syns den prognosticerade utvecklingen i Melleruds kommun tio år framåt och tio år bakåt i tid jämfört med idag.

Hur befolkningen kommer utveckla sig demografiskt är idag väl känt, det som är betydligt mer oklart är hur det kommer att påverka behoven av särskilt boende eftersom detta förutom ålder påverkas av ett flertal andra faktorer. Allt fler äldre klarar idag att sköta de dagliga sysslorna i hemmet vilket tex kan förklaras av tillgång till bostadsanpassning och olika hjälpmedel i hemmet som skapar bättre förutsättningar för att klara dagliga bestyren. Med en stigande ålder kan dock nivåskillnader, trappor mellan olika våningsplan, avsaknad av hiss, trädgårdsskötsel och snöskottning medföra svårigheter att klara att leva ett självständigt liv. Tillgång till boende med rätt standard och möjligheterna till bostadsanpassning är därför viktig för att skapa förutsättningar för så många som möjligt att bo kvar hemma. Att allt fler äldre är friskare allt högre upp i ålder vilket mycket forskning idag tyder på är en faktor som påverkar behovet av insatser mycket. Andra exempel är hur tillgång till välfärdsteknik, kvalificerad hemtjänst, förebyggande insatser och kommunal primärvård kan påverka äldres möjligheter att bo kvar längre hemma.

5.2 Hälsa hos morgondagens äldre

En stor andel av våra äldre mellan 65–85 år uppger sig ha ett gott psykiskt välbefinnande. De utmaningar som vi står inför, för att kunna fortsätta leva ett gott liv, är att jobba för att sluta de påverkbara hälsoklyftorna.

Andelen äldre i Sverige ökar och fler når hög ålder. De som nu pensioneras har bättre utbildning, många har bättre ekonomi och många har därmed bättre möjligheter att vara självständiga och aktiva än gårdagens pensionärer. Det gäller dock inte alla. Ju äldre vi blir, desto större är risken att vi blir sjuka.

Men tack vare den snabba utvecklingen inom medicinsk teknik har möjligheterna ökat för att bli äldre. Äldre har olika förutsättningar och förväntningar bland annat beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk status som gör att framtidens fortsatta uppdrag för tryggt åldrande är jämställdhetens och jämlikhetens möjligheter.

Med utmaningar kommer också nya förhållningssätt och lösningar. Välfärdsteknik, som användas för att öka delaktighet, självständighet, aktivitet och trygghet för personer

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

med bland annat funktionsnedsättning börjar nu betona vikten av att hänga med även i den digitala åldern. Ett bra exempel är E-hälsa, digitala verktyg som underlättar informationsutbyte digitalt för att uppnå och bibehålla en god hälsa. Den digitala utvecklingen går fort och det gäller att våra äldre samt personal inom vård och omsorg erbjuds utbildning och fortbildning för att hänga med i utvecklingen, detta för att undvika digitalt utanförskap.

En annan spännande utveckling är "Kulturellt kompetenta robotar" som kan vara framtiden då datorer och även personal till viss del kan ersättas med Artificiell Intelligens¹. Dagens robotteknik har en bit kvar men utvecklingen går fort och inom något eller några decennier kan detta mycket väl vara verklighet. En eller flera robotar som utför dagliga sysslor, fungerar som sällskap samt trygghet om något händer.

Merparten av morgondagens äldre personer kommer förmodligen att se digital teknik som en självklarhet när de behöver vård och omsorg. Men bland dagens äldre personer är kunskap, erfarenheter och inställning sannolikt blandad.

Upplevelsen av god hälsa förklaras inte nödvändigtvis av frånvaro från sjukdom utan snarare av att man upplever en känsla av sammanhang och meningsfullhet. Det är dock klart, även i närmsta framtiden, att en hälsosam livsstil, vad gäller till exempel kost, alkohol och fysisk aktivitet, bland de allra äldsta bidrar till förbättrad hälsa och ett längre liv.

För Melleruds kommun är det förebyggande arbetet oerhört viktigt för att på olika sätt bidra till att äldre bibehåller hälsan så länge som möjligt.

5.3 Kompetensförsörjning

Att tillvarata den arbetskraft som finns i kommunen kommer vara avgörande för att klara personalförsörjningen framåt inom äldreomsorgen. Demografin kommer utmana oss när en allt större andel av befolkningen kommer vara äldre och i behov av hjälp och stöd samtidigt som den andel av befolkning som kan arbeta och ge hjälp och stöd minskar. Det sociala området är en personalintensiv verksamhet och behovet av arbetskraft kommer öka. Det är därför av största vikt med ett aktivt arbete för att öka attraktiviteten med att jobba inom vård och omsorg. I november 2022 antogs *riktlinjer för strategisk kompetensförsörjning av socialnämnden*. Dessa riktlinjer ringar in det viktigaste delarna som förvaltningen kommer arbeta med för att säkra kompetensförsörjningen. Riktlinjerna arbetas efter löpande och kommer uppdateras minst var tredje år för att säkerställa aktualitet.

Sammantaget kan konstateras att det redan idag görs mycket för att klara kompetensförsörjningen inom Socialförvaltningen. De viktigaste strategierna att vidhålla och de viktigaste tillkommande strategierna inom området är sammanställda nedan.

Viktiga strategier att vidhålla:

- Fortsätta arbetet med schemaläggning och bemanning i enlighet med riktlinjer för en hållbar bemanning med heltid som norm
- Upprätthålla ett gott och aktivt arbetssätt för att säkra ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

- Samverkan i Dalsland och fortsätta arbetet med vår gemensamma organisation Mellerud-Bengtsfors

Viktiga tillkommande strategier:

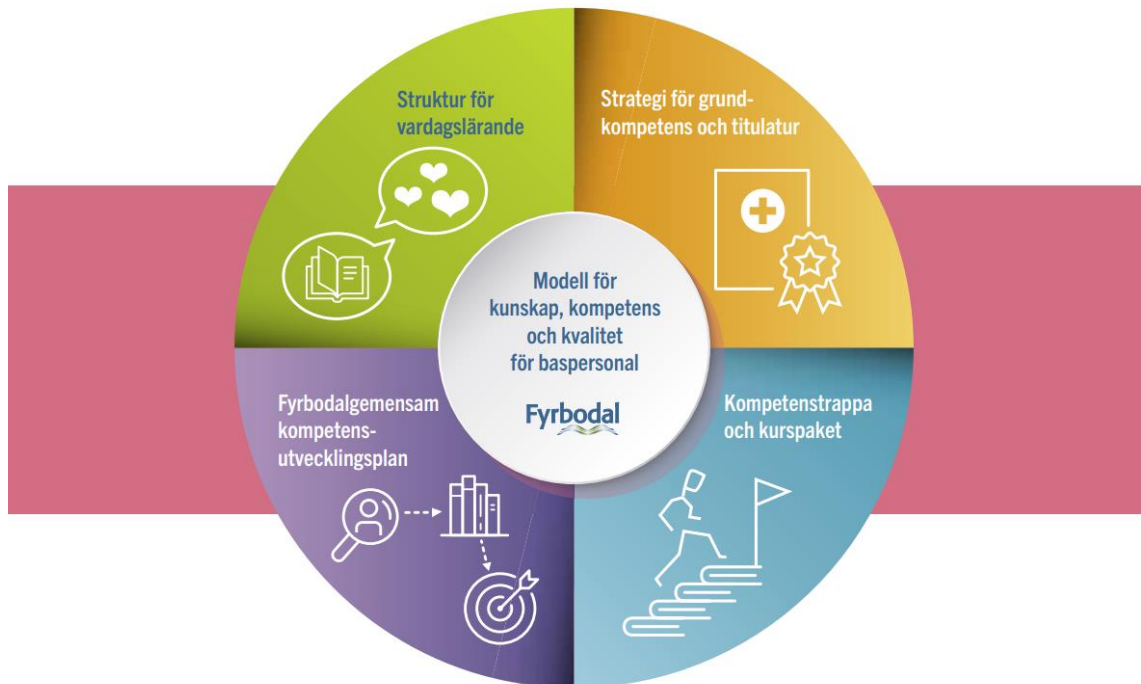
1. Utveckla arbetet med digitalisering och välfärdsteknik; viktigt att detta sker systematiskt och som en del i verksamhetens utveckling. Viktiga tillkommande steg i detta är en kartläggning/nulägesrapport kring hur nuvarande arbete kopplat till digitalisering och välfärdsteknik faktiskt ser ut samt efter detta en färdplan framåt för hur arbetet behöver inriktas och utvecklas framåt.
2. Förvaltningen behöver ta ett samlat grepp om marknadsföringen för att nå ut som attraktiv arbetsgivare och locka sökanden. Detta arbete samordnas av yrkesråds-gruppen där enhetschefer/representanter och yrkesambassadörer från förvaltningens olika yrkesgrupper finns representerade. Yrkesråds-gruppen bevakar lämpliga marknadsföringsarenor inom området och för en regelbunden dialog med förvaltningsledningsgruppen. Förvaltningen ska verka för att ha yrkesambassadörer inom alla yrkeskategorier.
3. Det ska finnas ett ständigt pågående arbete kring varje yrkesrolls arbetsuppgifter så att rätt person och kategori för rätt saker. Möjligheter att kompetensväxla ska tillvaratas där så är gynnsamt för verksamhet och medarbetare, tex genom att införa administrativa och/eller serviceinriktade tjänster för att avlasta en svårrekryterad yrkesroll.
4. Det ska finnas samlade planer på olika nivåer (individ, grupp och förvaltningsnivå) för att säkerställa att medarbetare får rätt kompetensutveckling och att alla yrkesgrupper har tydliga karriärsutvecklingsmöjligheter. Kompetensutvecklingsplaner ska uppdateras årligen.
5. Förvaltningen ska ha tydliga processer kopplat till ARUBA. Detta innebär tydliga processer och arbetssätt för att säkerställa bra och tydliga arbetssätt inom förvaltningen för rekrytering, introduktion, utveckling och avslut. Administration/Stab ansvarar för detta arbete.
6. Förvaltningen behöver tillse att rätt stöd ges medarbetare som behöver utveckla sin språkliga förmåga. Arbetet med språkkombud ska vidhållas och utvidgas till fler enheter.

Fyrbodals kommunalförbund har sedan många år tillbaka ett välfungerande arbete med kompetensutveckling för yrkesgrupperna inom vård och omsorg som finns sammanfattat i en kompetensmodell. Mellerud är en aktiv del i detta arbete och vi arbetar för att knyta ihop det arbete som görs lokalt kopplat till kompetensförsörjning med Fyrbodals kompetensmodell.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Modell för kunskap, kompetens och kvalitet för baspersonal i Fyrbodals 14 kommuner

5.4 Digitalisering och välfärdsteknik

Socialnämnden antog sommaren 2023 ett program för digitaliseringen för att skapa förutsättningar och en sammanhållen plan för hur digitaliseringens möjligheter ska tas till vara.

Inom Melleruds kommun kommer vi de kommande fem åren att satsa på att göra äldrevården ännu bättre med hjälp av digitalisering. Vi ska satsa på att öka användningen av välfärdsteknik för att öka delaktighet, självständighet och tillgängligheten.

I Mellerud ska det vara enkelt att hitta information, e-ansökningar och boka möten. När fler använder e-tjänster finns det bättre möjlighet att stötta medborgare som tar kontakt via telefon. På hemsidan ska det vara enkelt att hitta informationen som behövs.

Vi ska använda digitaliseringen när vi utvecklar verksamheterna och se till att vår personal har kunskap att hantera digitala verktyg. Under de närmaste åren kommer också digitala hjälpmedel vara tillgängliga att förskriva. Ordet digitala hjälpmedel eller välfärdsteknik innebär teknik som underlättar vardagen: läkemedelsautomater, mobila trygghetslarm (larm som fungerar överallt), sensorlarm, fallsensorer, vitalmätare, nattkamera och annan teknik.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

I en nära framtid kommer mer välfärdsteknik bli tillgängligt, det händer mycket på området. Därför har Melleruds socialförvaltningen anställt en digitaliseringsstrateg sedan september 2022 som arbetar för att bevaka dessa frågor. Fokus är att boende i Melleruds kommun ska ha samma tillgång till välfärdsteknik som andra kommuner.

Under hösten 2023 undersöks möjligheten till digitala inköp (inköp online) och inom en snar framtid är läkemedelsrobotarna förskrivningsbara. E-tjänster är under utveckling. På träffpunkt Älvan finns det digital teknik att prova som smart tv, smarta klockor och surfplattor. Under våren kommer personal utbildas för att fungera som digitala coacher och finnas som stöd och svar på frågor.

Inom området digitaliseringen, välfärdsteknik och hjälpmedel är det svårt att precisera vilka tekniker som kommer bli aktuella, men flera av ovan nämnda torde kunna erbjudas inom en femårsperiod.

För 2023 har nämnden ett prioriterat mål om att förvaltningen ska ha en god grund i digitaliseringsarbetet. I de mätningar som gjorts kopplat till detta syns att arbetet tydligt gått framåt. Att omhänderta digitaliseringens möjligheter är central för att klara omställningen och utmaningarna kopplat till demografin framåt.

5.5 Lokalförsörjning

Socialnämndens handlingsplan för lokalförsörjning ger en nulägesbeskrivning av förvaltningens lokaler samt påvisar kommande behov inom förvaltningen. Planen ligger till grund för beslut om utveckling och förändring gällande lokalförsörjning både på kort sikt (ett år) och på längre sikt (kommande 5 år). Socialnämndens lokalförsörjningsplan utgår från Mellerud kommuns lokalförsörjningsstrategi. Planen revideras årligen för att omhänderta förändringar i verksamhetens behov kopplat till lokalförsörjning på både kort och lång sikt.

Socialnämndens handlingsplan för lokalförsörjning sammanfattar hur lokalbehov per verksamhetsområde planeras att omhändertas framåt. För särskilda boenden syns planeringen i nedanstående skiss.

Planering lokalförsörjning särskilt boende för äldre	
2023-2024	<ul style="list-style-type: none">• Omställning Skållerud, 16 boendeplatser blir demensplatser.• I ordningsställande av 10 platser Fagerlid• Fördelning 65% demensplatser
2025-2030	<ul style="list-style-type: none">• Ianspråktagande av platser på Fagerlid när behov uppstår• Omställning resterande platser på Skållerud.• Totalt 86 demensplatser och 36 somatikplatser• Fördelning 70% demensplatser
2040	<ul style="list-style-type: none">• Utbyggnad ytterligare en avdelning på Ängenäs (om behov finns)

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

5.6 Framtid-viktiga frågor per verksamhetsområde

Nedan redogör förvaltningen för de viktigaste utvecklingsområdena inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård samt hur förvaltningen anser att kommunen bör arbeta med dessa.

Att bli beroende av stöd från äldreomsorgen innebär för många en stor livsomställning. För många kan denna livsomställning dessutom vara förknippad med att man fått en sjukdom eller en funktionsnedsättning eller förlust av en nära anhörig. Behovet av psykosocialt stöd, som exempelvis individuella samtal, är i detta skede mycket stort, såväl för den enskilde som för anhöriga.

Det är viktigt att det finns olika former av insatser som stöder den enskilde som bor hemma och dennes anhöriga som exempelvis dagverksamhet, växelvistelse, avlösning och korttidsplatser. Dessa stödformer får gärna vara samordnade för att det ska vara lätt och enkelt för den enskilde.

5.6.1 Biståndsenheten, vård och omsorg.

Biståndsenheten Mellerud är sedan juni 2023 samlokaliserade med biståndsenheten Bengtsfors på Dalslands sjukhus. Biståndshandläggarna gör sina utredningar med hjälp av arbetsmetoden, IBIC (Individens behov i centrum) ett systematiskt arbetssätt som beskriver individens behov, resurser, mål och resultat med hjälp av strukturerad dokumentation. Processen omfattar handläggning, genomförande och uppföljning av beslutad insats. Målet är att individen får sina behov beskrivna på ett likvärdigt sätt i båda kommunerna och där den enskildes behov sätts i centrum.

Biståndshandläggarna samverkar mycket med andra professioner för att de beslutade insatserna samt de bedömda behoven ska kunna tillgodoses på bästa sätt för den biståndssökande. Ofta behöver också andra professioner bidra med sin kunskap för att handläggaren ska kunna få ett bra underlag för att kunna bedöma behov.

I framtiden ser vi att samverkan runt den enskilde omsorgstagaren kommer att öka ännu mer och att det blir allt viktigare för den enskilde att förstå och vara delaktig i omsorgsinsatserna. Arbetssättet som används i samverkan är SIP, samordnad individuell plan eller GIP, gemensam individuell plan. För att ge möjlighet till att fler ska få ta del av dessa individuella samverkansplaner och att handläggarna ska hinna med att delta, behöver de digitala verktygen ses över för att möjliggöra för digitala SIP och GIP möten. Sedan flera år tillbaka görs redan digitala vårdplaneringar eller SIP möten inför utskrivning från slutenvården. Enligt den förväntade befolkningsutvecklingen så kommer antalet äldre över 80 år den närmaste 10 års perioden att öka vilket kan komma att ge ett ökat inflöde av ansökningar till biståndsenheten och därför behöver arbetssätt och metoder utvecklas.

Det finns en möjlighet att utveckla den gemensamma biståndsenheten för Mellerud och Bengtsfors ytterligare om fler av Dalslandskommunerna vill medverka. Att arbeta tillsammans kring myndighetsutövning skapar möjligheter till specialisering vilket är viktigt för att upprätthålla kvalitet och rättssäkerhet.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

5.6.2 Ordinärt boende

Hemtjänst

Hemtjänst (ordinärt boende)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0-64	Andel i % 0-64 år	0,52%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%	0,34%
0-64	Brukare, hemtjänst 0-64 år	35	23	23	22	22	22	22	22	22	22	22	22
65-79	Andel i % 65-79 år	3,57%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%	3,58%
65-79	Brukare, hemtjänst 65-79 år	67	68	68	67	67	67	66	67	67	67	67	66
80+	Andel i % 80+ år	20,20%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%	15,93%
80+	Brukare, hemtjänst 80+ år	141	112	116	120	127	131	133	136	139	143	145	150
Alla	Andel i % alla	2,62%	2,19%	2,23%	2,27%	2,34%	2,34%	2,41%	2,45%	2,49%	2,53%	2,56%	2,60%
Alla	Brukare, hemtjänst alla	243	203	206	210	216	220	222	225	228	231	234	238

Antalet brukare inom ordinärt boende kommer, inom de närmaste åren, att hålla sig stabilt. Det är de allra äldsta 80+ som kommer att bli något fler. Däremot ökar kraven på alltmer kvalificerad hemtjänst, vårdtygden ökar, även hälso- och sjukvårdsinsatser som delegeras till hemtjänstens personal ökar. Allt fler äldre håller sig friskare och klarar att bo hemma längre men kraven på hemtjänsten ökar i form specialkompetens, digitala lösningar mm. och som hemtjänsten behöver rustas för i framtiden.

Sociala området arbetar kunskapsbaserat och innovativt. Planen är att bygga vidare på den kompetensutvecklingsplan som tagits fram i samverkan med kommunala primärvården för att öka kunskapen hos våra medarbetare.

Digital utveckling och välfärdsteknologi ska ge möjligheter till ökad livskvalitet, trygghet och självständighet för den äldre. Ett led i det arbetet är att se över annan typ av utrustning i hemmen för att öka tryggheten, exempelvis genom trygghetskameror. Ett samarbete med SKR har påbörjats där man gör en Nyttokalkylering gällande digital natt tillsyn. Detta arbete ska leda till att Melleruds kommun erbjuder digital natt tillsyn till personer på ordinärt boende under 2024.

För att utöka de lösningar inom e-hälsa och välfärdsteknik som finns idag planerar man i hemtjänsten att kunna erbjuda digitala genomförandeplaner. Förhoppningen är att det skall leda till att den enskilde känner sig mer delaktig och central i sin omvårdnad. Det kommer även bidra till att öka kvaliteten och säkerhet i verksamheten.

Ytterligare ett steg emot att öka tillgängligheten, effektiviteten samt att kvalitetssäkra verksamheten är att arbeta gränsöverskridande. Det handlar om geografisk, verksamhets- och digital gränsöverskridning. Arbete är redan påbörjat men behöver utvecklas vidare för att fungera optimalt.

Demensteam och psykiatrieam i hemtjänst startade igång under hösten 2023. Det är en grupp undersköterskor i hemtjänsten med specialkunskap inom demens och psykiatri som ska kunna stödja närstående som vårdar en person med demens- eller psykiatrisk sjukdom, främja den enskildes hälsa och välbefinnande och främja kvarboendepincipen. Dessa båda team kommer att fortsätta utvecklas under perioden.

Användande av välfärdsteknik ska alltid utgå från den enskildes individuella behov. Frågor att ställa sig innan ställningstagande är bland annat om det kan ge den enskilde en ökad livskvalitet och ett självständigare liv, kan den kvalitetssäkra vården och/ eller optimerar det användandet av personal inom vård och omsorg.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Inom snar framtid kommer även fler lösningar bli förskrivningsbara.

Korttidsboende

Under de senaste två åren har beläggningsgraden på korttiden varit låg där genomsnittet har varit 80%. Den trenden ser vi fortsätta och i år 2023 har beläggningen varit närmare 60 %. Förvaltningen ser inga behov att i närtid utöka antalet platser utan snarare att tillfälligt sänka antalet platser men vara beredd på att beläggningsgraden kan öka och då behöver verksamheten vara flexibel för att möta framtida behov. Socialnämnden har fattat beslut om att tillfälligt tomställa 4 av 18 platser under 2024.

I samband med att behovet av korttidsplatser minskar i Mellerud och framtiden spår att allt fler äldre väljer att bo kvar hemma behöver kommunen titta på andra lösningar för att möta upp behovet av rehabilitering utan att uppta en korttidsplats. Rehab i hemmet skulle främja den enskildes hälsa och välbefinnande på ett positivt sätt. Åtgärden främjar självständighet, medskapande och kvarboende i egna hemmet.

Rehabiliterande förhållningssätt är ytterligare något som Korttid och rehab kommer att satsa på dels som en del i det förberedande arbetet inför hemgång, dels ett sätt att snabbare uppnå självständighet, välbefinnande och delaktighet. Rehabiliterande förhållningssätt syftar till att vårdtagaren i så stor utsträckning som möjligt självständigt ska klara sina vardagliga aktiviteter och personal är passiv men agerar coachande och handleder.

Omställning till god och nära vård ställer också krav på det förbyggande arbetet och det är något som kommun rehab kommer att satsa på. Rehabs roll i detta arbete är att använda sin expertis och agera rådgivare tex vid biståndsbeslut. Men också att samarbeta mer med övriga verksamheter tex aktiveringspedagog och på särskilda boende genom träningsgrupper.

Personcentrerat arbetssätt kommer också bli ett viktigt inom vård och omsorg som sätter individen i fokus och som kommer att tillämpas inom korttid/rehab. En personcentrerad inställning handlar om att lyssna aktivt på individen, förstå deras perspektiv och involvera dem i beslutfattandet om deras vård och omsorg. Genom att tillämpa ett personcentrerat arbetssätt strävar man att skapa en mer meningsfull och tillfredsställande vård- eller omsorgsupplevelse för den enskilde personen. Det betonar vikten av att se varje individ med unika behov och önskemål.

5.6.3 Hälsa- och sjukvård

Genom att den kommunala primärvården har ansvar för all hälso-och sjukvård som utförs i kommunens regi finns krav på att arbeta systematiskt med kvalitet och patientsäkerhetsarbete vilket kommer att ha en central roll även i framtiden.

I takt med att de hälso- och sjukvårdsinsatser som utförs i hemmet blir alltmer avancerade krävs en ökad kunskap och kompetens om åldrande och om hur funktionsstödjande och funktionshöjande åtgärder kan ta tillvara de förmågor som finns och fungerar. Kontinuerlig kompetensutveckling är betydelsefull för att hålla jämna steg med teknik- och forskningsutveckling.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Individanpassad vård kommer att ha en central roll i framtiden då patienter och deras anhöriga önskar att mer och mer styra sin tillgång till och vilken sorts vård man vill ha. En stor uppmaning inför framtiden är rekrytering av personal. Dessa faktorer gör att man behöver arbeta mycket strategiskt för att möta framtidens krav på vård och att kunna se kvalitet, effektivitet och ekonomi som en helhet.

Arbetet med omställningen till en god och nära vård pågår där den äldre förväntas gå från en passiv mottagare till en aktiv medskapare. Vidare behöver vården utvecklas till att bli proaktiv och hälsobefrämjande i stället för reaktiv och att agera när något redan hänt.

Omställningen syftar till en hälso- och sjukvård som tillhandahålls sammanhållet med utgångspunkt i patientens individuella behov och förutsättningar så att individens hela livssituation kan beaktas. Det handlar om ett förhållningssätt som avser en mer personcentrerad hälso- och sjukvård där samarbetet och samverkan mellan regioner och kommuner är central. Målet med omställningen av hälso- och sjukvården är att patienten får en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan. Målet är också att patienten är delaktig samt att skapa ett mer samhällsekonomiskt effektivt och långsiktigt hållbart hälso- och sjukvårdssystem. Det tydliggörs att primärvården, som utförs av såväl kommuner som regioner är basen och navet i vården.

Personcentrerat arbetssätt kommer att också vara ett viktigt arbete i omställningen för hälso- och sjukvård. Det kommer innebära att man får ta hänsyn till den enskilda personens unika behov, preferenser, önskemål och livssituation. Målet är att skapa en vårdplan som är skräddarsydd efter individen, och som främjar deras välbefinnande, självständighet och delaktighet i beslut som rör deras eget liv. Vårdplaner kommer därför att spela en viktig roll i detta arbete och där målet kommer att vara, att varje individ ska ha en upprättat vårdplan.

5.6.4 Förebyggande och hälsofrämjande arbete

Förebyggande insatser till äldre innefattar flera olika delar. Med tanke på den kommande demografiska utmaningen som kommer påverka Dalslandskommunerna mer och tidigare jämfört med riket i stort är det förebyggande arbetet av särskilt stor vikt. Att arbeta förebyggande riktat mot äldre personer handlar om att stärka möjligheterna att hålla sig frisk så länge som möjligt i livet, både fysiskt och psykiskt. Många personer vill bo kvar hemma med stöd och i många fall mår man också bättre längre av att göra det. Att fortsätta göra så mycket man kan själv och att vara aktiv i det man kan upprätthåller förmågorna så länge som möjligt. Det är således av vikt både att rätt insatser kan erbjudas de som vill och kan bo kvar hemma med stöd.

Aktiveringspedagog

Men anledning av den ökande befolkningen är det av stor vikt att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet fortsätter att utvecklas och där kommer tjänsten som aktiveringspedagog vara viktig. Tjänsten behöver på sikt utökas för att bland annat nå målet att ha träffpunkter i alla kommundelar, erbjuda förebyggande hembesök i lägre åldrar och utöka uppdraget att även arbeta mot särskilda boenden. Ett annat viktigt uppdrag är att motverka ensamhet som vi vet förekommer i många åldrar och så även i den äldre gruppen. Det finns också flera som saknar anhöriga eller kontakt med sina anhöriga. Även denna grupp går att fånga upp bättre genom hembesök.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

Aktiveringspedagogen kommer även att ha en viktig roll i öka acceptansen och kunskapen kring användandet av världsfärdsteknik bland seniorer.

Träffpunkten Älvan är i en utvecklingsfas vad gäller digitalisering och som behöver uppmuntras fortsättningsvis. Att kunna erbjuda "aktiviteter" av traditionella slag och kombinera med moderna och digitala lösningar är rätt väg gå.

Anhörigstöd

För framtiden behöver anhörigstödet i kommunen fortsätta utvecklas. Anhörigstöd behöver finnas för samtliga verksamhetsområden. Kunskapen gällande anhörigstöd behöver öka hos all personal för att förtydliga deras ansvar gentemot alla anhöriga. Men även hos chefer behöver kunskapen öka för att förtydliga vikten av ett anhörigvänligt arbetssätt.

Anhöriga utför en stor del av vården varpå de behöver stöttas för att minska den fysiska och psykiska belastning som det kan innebära att vara anhörig. Anhöriga är viktiga för att kunna möta framtidens ökande behov och att ge dem rätt stöd att fortsätta ge stöd, vård och hjälp behöver säkerställas. Anhöriga vars närstående har en pågående insats ska kunna erbjudas stöd inom verksamheten och förvaltningen behöver arbeta med att utveckla och implementera arbetssätt som stöder anhöriga.

5.6.5 Omställning till god och nära vård

Framtidens nära vård kräver en förändrad definition av öppen och sluten vård, ökad samverkan kommuner och regioner emellan samt omdisponering av resurser på både statlig som kommunal nivå. Det framgår av slutbetänkandet i regeringsutredningen God och nära vård, som presenterades i mars 2020. Vi står inför ett paradigmskifte.

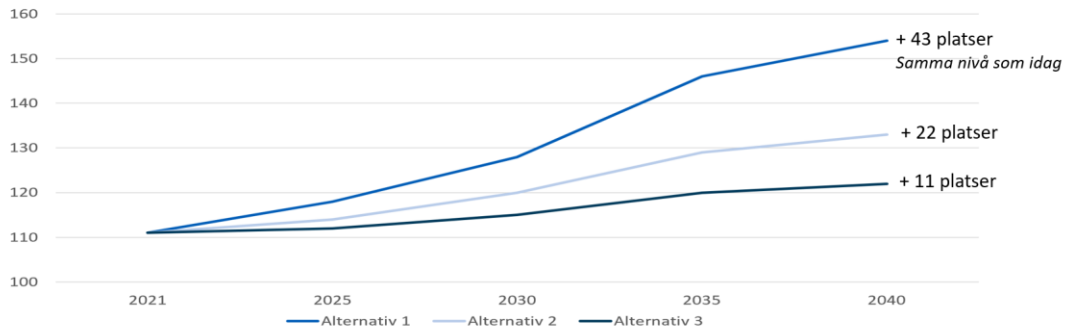
Med den Nära vården förväntas en fokusförflyttning ske. Fokus flyttas från organisation till person och relation. Individen förväntas gå från en passiv mottagare till en aktiv medskapare. Vården behöver utvecklas till att bli proaktiv och hälsobefrämjande i stället för reaktiv och agera när något redan hänt. Vi behöver gå ifrån isolerade vård och omsorgsinsatser och gå mot en sammanhållen vård utifrån personens fokus.

Förvaltningen behöver vara aktiv och drivande i omställningen till en nära vård i linje med antagen färdplan.

5.6.6 Särskilt boende för äldre

Behov av särskilt boende äldre

1. **Alternativ 1** innebär att lika stor andel av befolkningen över 80 år behöver särskilt boende 2040 som idag ökningen är då 43 platser
2. **Alternativ 2** innebär att en något lägre andel av befolkningen över 80 år än idag behöver särskilt boende (av de 43 platser som behövs räknar vi med att bara 50% kommer faktiskt behövas)
3. **Alternativ 3** innebär att en något lägre andel av befolkningen över 80 år än idag behöver särskilt boende (av de 43 platser som behövs förutsatt samma nivå som idag räknar vi med att bara 25% faktiskt kommer behövas)

Som tidigare nämnts ökar andelen äldre över 65 år i Melleruds kommun. Den kanske största utmaningen när det gäller att hantera de äldres framtida boende är att kunna erbjuda en bredd av olika boendeformer.

Flertalet av individerna som har fyllt 65 år kommer att välja att bo kvar i sina nuvarande bostadsformer så länge som möjligt. Många av dem bor i hus, där de ofta har låga boendekostnader. I vissa fall kommer behov av tillgänglighetsanpassningar av bostäderna kunna tillgodoses, vilket möjliggör ett kvarboende trots ändrade behov av tillgänglighet. I de fall där det inte är möjligt att tillgänglighetsanpassa nuvarande bostäder kommer det att finnas behov av tillgänglighetsanpassade bostäder eller trygghetsboenden.

Allt fler bland de äldre generationerna vill inte längre ta hand om stora trädgårdar och byggnader utan önskar i stället ett enkelt och bekvämt boende. I dessa fall är det inte hälsotillståndet som styr en flytt till ett annat boende utan i stället en önskan om att ha ett boende som inte ställer samma krav på underhåll. Det är mot bakgrund av dessa behov och önskemål betydelsefullt att det finns tillgång till tillgängliga och centralt belägna bostäder. Eftersom individerna över 65 år är en stor grupp så kommer de att påverka bostadsmarknaden oavsett om de väljer att flytta eller att bo kvar i sitt nuvarande boende.

Som befolkningsprognosen för kommunen visar ökar antalet äldre. De närmaste åren ökar 75–84 åringarna och mellan 2030–2040 pekar prognosen på att 85–95+ åringarna står för största ökningen framför allt gruppen 90-94år. Enligt svenskt demenscentrum beräknas 1 procent av 65-åringarna ha en demenssjukdom. Motsvarande andel vid 85 års ålder är 20 procent. Man kan därför anta att antalet personer i behov demensplats kommer att öka då kommunens befolkning ökar i dessa åldersgrupper.

Risken för kognitiv funktionsnedsättning eller demenssjukdom ökar med individens ålder. I dag har cirka hälften av de personer som bor i särskilt boende en

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

demenssjukdom. Utifrån den kunskapen kan det antas att denna grupp med stor sannolikhet kommer att växa då antalet äldre i den så kallade fjärde åldern ökar.

Prognosen för särskilda boendeplatser idag är att kommunen har behov av totalt 123 platser år 2030 och totalt 141 platser år 2040. Nuläge är 113 platser. Relationen idag är att 48% av de särskilda boendeplatserna är demensplatser. Målsättningen är att öka den procentuella fördelningen till att ca 60–70% är demensplatser och resten somatiska platser varav ett antal platser skulle kunna vara för psykiatri/samsjuklighet.

Tidigare prognos visar att det inom de närmaste åren även behövs fler trygghetsboenden. Här får kommunen samverka med bostadsbolagen för att se vad som kan behövas av trygghetsboende eller om det kan fyllas på med seniorlägenheter.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom lyfter fram evidensbaserade och utvärderade behandlingar och metoder inom vård och omsorg för personer med demenssjukdom. I riktlinjerna anges att socialtjänsten bör erbjuda personer med demenssjukdom bostad specifikt anpassat för personer med demenssjukdom. Socialtjänsten bör även verka för att boendets miljö är personligt utformad, hemlik och berikad och att de personer som har behov av utevistelse ges möjlighet till detta. Socialtjänsten bör också, enligt riktlinjerna, verka för en psykosocial boendemiljö som kännetecknas av trygghet och tillgänglighet och där personen med demenssjukdom kan få meningsfullt innehåll i vardagen.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom betonar att en god demensvård innebär att arbeta efter en helhetssyn och en värdegrund där personcentrerad vård och stärkt identitet är viktiga delar. För att nå detta är det viktigt med fortbildning och handledning till omvårdnadspersonalen, ett multiprofessionellt teamarbete, utredning av beteendemässiga och psykiska symtom hos personer med demenssjukdom (BPSD), palliativ vård i livets slutskede samt stöd till anhöriga.

Möjligheterna att kunna bota dessa sjukdomar ligger i ett framtida perspektiv - de insatser vi i dag kan göra syftar till att skapa förutsättningar till ett så gott liv som möjligt för den demenssjuke. Att vårda en person med demenssjukdom är ingen enkel uppgift. Svårigheterna att tolka den demenssjuka personens upplevda verklighet ökar allt eftersom demenssjukdomen fortskrider, vilket ställer mycket stora krav på vårdarens kunskap, inlevelseförmåga och lyhördhet.

Allt detta talar för vikten av separat demensboende. Framtida särskilda boenden behöver anpassas utefter målgruppen och personer med demenssjukdom behöver anpassad interiör såväl som utrymmen anpassade för lämpligt socialt innehåll. På demensboende blir fokus individuella aktiviteter medan man på somatiska boenden kan ha mer gruppaktiviteter och därmed sådana lokaler. Ytterligare en aspekt är personalens kompetens. Den är viktig inom såväl somatik som demens och det gäller hela teamet. Det är viktigt att alla på en enhet har samma kunskapsbas för att kunna arbeta på hela enheten. Det ger också kommunen bättre förutsättningar att rekrytera och ge fortsatt kompetensutveckling.

Stjärnmärkt är en utbildningsmodell som vänder sig till särskilda boenden, dagverksamheter, hemtjänst- och biståndshandläggarenheter. Syftet är att ge personalen kunskap och verktyg för att kunna utveckla det personcentrerade arbetet på sin arbetsplats. Ängenäs planerar att påbörja arbetet med certifiering enligt modellen under 2024.

Socialförvaltningen

Besöksadress: Storgatan 13, 464 80 Mellerud **Telefon:** 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se

Bankgiro: 5502-2776 **Organisationsnummer:** 212000-1488 **Webbplats:** www.mellerud.se

5.7 Ekonomisk påverkan

Att möta den kommande demografiska utvecklingen kommer ha påverkan på ekonomin. I vilken grad det kommer påverka är svårt att säga eftersom det tex kan påverkas mycket av annan utveckling i samhället som tex om fler äldre är friskare längre, om effektiva läkemedel utkommer som tex kan bromsa demens. Därför är det viktigt för förvaltningen att förse nämnden med relevanta nyckeltal över volymutvecklingen regelbundet så denna kan följas. Nya insatser, anpassningar och utökningar som kan behöva ske omhändertas i den årliga budgetprocessen.

6. Slutsatser och ställningstaganden

Nedan följer en sammanfattning av de viktigaste slutsatser och ställningstagande som finns i planen.

- Äldreomsorgsplanen knyter ihop nämndens planering för verksamheten på lång sikt med avstamp i handlingsplan för lokalförsörjning, program och handlingsplan för digitalisering, riktlinjer för strategisk kompetensförsörjning samt riktlinjer för en hållbar bemanning med heltid som norm.

Vi vet att målgruppen äldre kommer växa och att det kommer påverka nämndens verksamhet men eftersom verksamheten i huvudsak är biståndsbedömd på individnivå är det omöjligt att veta exakt hur utvecklingen volymmässigt kommer påverka. I den långsiktiga äldreomsorgsplanen är det därför viktigt att omhänderta den mer kortsiktiga utvecklingen vid årlig uppdatering av handlingsplan för lokalförsörjning och digitalisering. Arbetet behöver sedan vara nära sammanflätat med den årliga budgetprocessen.

- Att säkra kompetensförsörjningen framåt är avgörande för att klara att upprätthålla kvaliteten. Här behöver ett aktivt arbete ske i enlighet med antagna riktlinjer för nämnd och kommunen övergripande.
- Det förebyggande arbetet ska prioriteras, tillgång till förebyggande tjänster och ett fungerande anhörigstöd är viktigt för att säkra utvecklingen framåt.
- Omställningen till en god och nära vård ska vara vägledande i det vi gör och hur vi samverkar med andra aktörer och huvudmän.
- Nämndens verksamheter ska tillvarata digitaliseringens möjligheter och vara drivande i det arbetet.